

HABERLER

Selçuklu Tarihi ve Medeniyeti Enstitüsü'nün simpozyumu (21.VIII.1971-25.VIII.1971).

Malazgirt zaferinin 900. yıldönümünü anmak için Selçuklu Tarihi ve Medeniyeti Enstitüsü'nce tertiplenen simpozyum, yerli ve yabancı 30 kadar âlimin iştirakiyle, 21-25 VIII. 1971 tarihleri arasında, Erzurum Atatürk Üniversitesi'nde yapılmıştır.

Simpozyum, 21. VIII. 1971 Cumartesi günü sabahı Edebiyat Fakültesi konferans salonunda, Enstitü başkanı Prof. Dr. Emin Bilgiç'in açış konuşması ile, çalışmalarına başlamıştır. Bilgiç, Malazgirt zaferinin 900. yıldönümünün ehemmiyetine işaret etmiş ve simpozyumun Selçuklu araştırmalarına yenilikler getirmesi temennisinde bulunmuştur.

1. oturumun başkanı da olan Prof. Dr. Emin Bilgiç'in açış konuşmasından sonra seksiyonlara geçilmiştir.

İlk olarak Dr. Emel Esin, (İstanbul), «*Türklerde Ordu*» adlı projeksiyonlu bir tebliğ sunmuştur. Bu tebliğde *ordu* (= *saray*)'nun bilinen ilk devirlerden Selçuklu ve Osmanlı devirlerine kadar olan tarihî gelişmesi anlatılmış ve Orta Asya *ordu*=*saray* ananesinin Selçuklu hattâ Osmanlı saraylarındaki tesirleri belirtilmiştir.

İkinci olarak Prof. Turhan Genceî (Londra Üniversitesi), tarafından «*İran şiirinde Türkçe unsurlar*» adlı bir tebliğ sunulmuştur. Genceî, Selçuklu devri İran şiirinde Malazgirt ve Alparslan'la ilgili bölümleri belirttikten sonra İran şâirlerinin kullandıkları Türkçe kelimelerden ve İran şâirlerinin yazdıkları mülemmalardan örnekler vererek, Türkçe'nin Farsça üzerindeki etkisini belirtmiştir.

Genceî'den sonra Prof. Dr. Faruk Sümer (Ankara Üniversitesi), «*Malazgirt savaşına katılan Türk beğleri*» adlı tebliğini okumuştur. Prof. Sümer, Malazgirt savaşına katılan Türk beğlerinin kimler olabileceği üzerinde durmuş, savaşa katılan ve katılması muhtemel olan beğlerin isimlerini ve kısa hâl tercümelerini vermiştir.

Prof. Sümer'den sonra Prof. Dr. Zeynep Korkmaz (Ankara Üniversitesi), «*Anadolu Türkçesinin kuru'uşu ve Orta Asya yazılı dili ile olan bağlantısı*» adlı tebliğini okumuştur. Prof. Korkmaz tezinde, Eski Anadolu Türkçesinin bazı unsurlarını, Ali'nin Kıssa-i Yûsuf'u, Behçetü'l-hadaik'in ve Kuduri'nin karışık dilli yazmalarına dayanarak, Orta Asya yazı dili geleneğine bağlamakla izah etmiştir. Prof. Korkmaz'm tebliği hakkında Prof. Tekindağ, Prof. Sümer, Prof. Yazıcı, Prof. Genceî görüşlerini belirtmişlerdir.

Prof. Korkmaz'dan sonra İbrahim Artuk (Nümismat), «*Diyarbakır (Amid)'da Ebu'l-feth Melikşah adına yazılmış kitabeler ve şehrin Selçuklu imparatorluğuna ilhakı*» adlı tebliğini sunmuştur.

Birinci oturumun son tebliği Cevriye Artuk (Nümismat)'un, «*Diyarbakır (Amid)'in Selahaddin Eyyubi tarafından zaptı ve şehrin Artuklu Mehmed'e verilmesi*» adlı tebliği olmuştur.

Öğleden sonraki oturum, Prof. Dr. Faruk Sümer'in başkanlığında açılmış ve ilk olarak Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver söz almıştır.

Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver (İstanbul Üniversitesi), «*Anadolu Selçuklu laik hastahaneleri ve ruh sağlığı hizmetleri*» adlı tebliğinde ruhsağlığı üzerinde durmuş ve tıp tarihi açısından Selçuklu hastahanelerini incelemiştir.

Prof. Ünver'den sonra söz alan Prof. Dr. Şehabettin Tekindağ (İstanbul Üniversitesi), «*Malazgirt savaşına katılan Türkmen gruplarının tesbiti*» adlı tebliğini sunmuştur.

Prof. Tekindağ'dan sonra Refet Yınanç, «*Mengüçüklere ait bir vakfiye sureti*» adlı tebliğinde, Mengüçük oğullarından Selçük Şah'ın Kemah civarındaki «düşkünler evi» ne ait bir vakfiyesini incelemiştir. Bu vakfiye ile Mengüçük oğullarına ait bilinmeyen bir tesisin varlığı öğrenilmiştir.

İkinci oturumun son tebliğini Dr. Ramazan Şeşen (İstanbul Üniversitesi), yapmıştır. Ramazan Şeşen, «*Alparslan hakkında hâl tercümesi kitaplarında bulunan bilgiler*» adlı, simpozyumun en derli toplu ve başarılı tebliğlerinden biri olan konuşmasında, önce kaynakları tesbit ve tenkit etmiş, daha sonra Alparslan'ın adı ve nesebi, doğum tarihi, adma hutbe okutulması ve halife tarafından verilen ünvanı meseleleri üzerinde durmuş, Malazgirt meydan savaşının tarihi üzerindeki ihtilâfları da açıklığa kavuşturduktan sonra Alparslan'ın ölümü, ölüm tarihi ve mezarı meselesini çok vazih ve kuvvetli bir şekilde anlatmış ve birinci günün ikinci oturumu bu başarılı tebliğle sona ermiştir.

Simpozyumun üçüncü oturumu 22.VIII.1972 Pazar günü Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver'in başkanlığında çalışmalarına başlamıştır.

İlk olarak Dr. Tuncer Baykara (Erzurum Üniversitesi), «*Reşidettin Oğuznâmesindeki bir karışık ifâde üzerine düşünceler*» adlı tebliğini sunmuştur. Bu tebliğ üzerinde Prof. M. Emin Riyahi, Prof. Sümer ve Prof. Tekindağ görüşlerini bildirmişlerdir.

Dr. Baykara'dan sonra Prof. Dr. İrene Melikoff (Strasbourg Üniversitesi), «*Melik Danişmend Gazi ve Sivas'ın fethi*» adlı tebliğini sunmuştur. Prof. Melikoff tebliğinde Danişmendliler beyliğinin kurucusu Melik Danişmend'in gerçek bir türkmen beği olduğunu çeşitli kaynakları inceliyerek isbat etmiş ve Sivas şehrinin Melik Danişmend tarafından fethini anlatmıştır. Bu tebliğ üzerine Dr. Kırzioğlu, Prof. Sümer, Prof. Tekindağ görüşlerini beürtmişlerdir.

Prof. Melikoff'tan sonra Dr. M. Fahrettin Kırzioğlu (Erzurum Üniversitesi), «*Sultan Alparslan'ın ilk iki batı seferi'nde Aras, Kür ve Çoruk boylarında feth ettiği yerlerin tayini*» adlı tebliğini okumuş, bu tebliğ üzerinde de Prof. Korkmaz, Prof. Genceî, Dr. Mehmet Akalın görüşlerini belirtmişlerdir.

Dr. Kırzioğlu'dan sonra Dr. Affan Selçuk (Tahran Ün. - Karacı Ün.), «*Selçukluların Anadolu'ya gelişini anlatan kaynakların mukayesesi*» adlı tebliğini İngilizce okumuş ve tebliğ Prof. Dr. Ahmet Uysal (Ankara Üniversitesi) tarafından peyderpey Türkçeye çevrilmiştir. Prof. Riyahi ve Prof. Genceî görüşlerini belirtmişlerdir.

Simpozyumun son tebliği Yüksek Mühendis Asım Kıryaman'ın «*Selçuklular çağı mühendislik ve mimarlık eserlerinde yapı tekniği*» adlı tebliği olmuştur. Bu projeksiyonlu tebliğ üzerinde Prof. Ünver, Dr. Esin, Prof. Genceî, Prof. Korkmaz, Prof. Tekindağ, Prof. Riyahi ve İ. Artuk görüşlerini bildirmişler ve simpozyum Prof. Dr. Faruk Sümer'in kapanış konuşması ile sona ermiştir.

Selçuklu Tarihi ve Medeniyeti Enstitüsü tarafından tertiplenen ve çok başarılı geçen bu simpozyuma çeşitli mazeretleri yüzünden gecikerek gelen ve iştiyak edemiyen âlimlerin Enstitü başkanlığına gönderdikleri tebliğler de şunlardır.

Prof. Dr. Mehmet Altay Köymen (Ankara Üniversitesi), «*Selçukluların sosyal ve kültürel etkileri*».

Prof. Dr. M. Emin Riyahi (Tahran Üniversitesi), «*Selçuknâmeler*».

Mahmut Akök (Arkeolog), «*Anadolu Selçukluları sanat eserlerinde görülen Türk süsleme sanatının ana kaynakları*».

Prof. Dr. Akdes Nimet Kurat (Ankara Üniversitesi), «*Avrupa'lı tetkikçilere göre Malazgirt savaşı*».

Prof. Dr. Faruk K. Timurtaş (İstanbul Üniversitesi), «*Anadolu Selçuklu Türk Edebiyatına umumî bir bakış*».

Kemal Çiğ (İstanbul, Topkapı Müzesi Müdürü), «*Topkapı Sarayı Müzesi'ndeki Selçuklularla ilgili eserlerin listesi*».

Prof. Dr. Claude Cahen (Sorbonne, Paris), «*La seconde vogue d'Immigration Turque en Anatolie (XIII. siècle)*».

Prof. Dr. Bahaeddin Ögel (Ankara Üniversitesi) «*Selçukluların gelişi ile Orta Doğuda silâhlarda görülen yenilikler*».

Ord. Prof. Dr. Hilmi Ziya Ülken, «*Malazgirt savaşında Hristiyan Türklerin rolü*».

Dr. Müjgân Cunbur (Millî Kütüphâne müdürü) «*Selçuklu Kütüphaneleri*».

Simpozyumun kapanışından sonra program gereğince, öğleden sonra Erzurum'un tarihî yerleri, ve müzesi gezilmiş, Aziziye anıtı önünde heyet hâlinde saygı duruşunda bulunulmuştur. 23.VIII.1971 Pazartesi günü Bayburt'a gidilmiş, Bayburt kalesi gezilmiş, kale kitabeleri okunmuş ve incelenmiştir. Selçuklular devrin-

den kalma, hâlen restorasyonu devam etmekte olan, Ulu Cami ile Şehit Osman Kümbeti ve diğer anıtlar incelendikten sonra Erzurum'a dönülmüştür.

24.VIII.1971 Salı günü sabahı, Kars'a hareket edilmiştir. Yolda yer yer tarihî anıtlar incelenmiş, Sarıkamış önlerinde, binlerce Türk şehidinin azîz hâtıralarına hürmeten, saygı duruşunda bulunulmuştur. Saat 13.00 civarında Kars'a gelinmiş, kısa bir molayı müteakip sınır boylarına gidilerek «Anı» şehri harabeleri gezilmiştir. Harabelerdeki Selçuklu çağına ait minare, cami, hamam ve saray ile Bagratid sülâlesine ait kilise, sur ... vs. tetkik edilerek, akşam üzeri Kars'a dönülmüştür.

Akşam Kars valisinin verdiği yemekten sonra Kars Halk Eğitimi Derneği'nin salonunda, heyet üyeleri tarafından Malazgirt zaferi ile ilgili konuşmalar yapılmış ve Kars millî oyunları topluluğunun gösterileri izlenilmiştir.

Ertesi günün sabahı Kars'tan hareket edilerek Kağızman, Sürmeli, Iğdır üzerinden Doğu Bayezid'e gelinmiş, Doğu Bayezid'de verilen öğle tatilinden sonra tarihî Doğu Bayezid kalesi tetkik edilmiş ve İshak Paşa sarayı gezilmiştir. Doğu Bayezid'den hareketle Patnos üzerinden Malazgirt'e varılmıştır.

Heyet 26.VIII.1971 günü Malazgirt Meydan muharebesinin 900. yıldönümü dolayısıyla yapılan büyük millî törene katılmıştır.

Davetlilere Ordu Evi'nde verilen yemekten sonra, Ahlat'a hareket edilmiş ve Ahlat'ın tarihî yerleri gezilerek Malazgirt'e dönülmüştür.

27.VIII.1971 sabahı Malazgirt'ten hareketle Ağrı üzerinden Erzurum'a dönülmüş, simpozyum ve gezi böylece sona ermiştir.

Selçuklu Tarihi ve Medeniyeti Enstitüsü'nün simpozyumu ve gezisi çok başarılı geçmiş, heyet üyeleri ve Selçuklu araştırmaları için çok faydalı olmuştur.

Osman F. Sertkaya